

# Puur voor later.

Het vijfde jaar  
achtereen nummer  
één in verantwoord  
beleggen.

Ons verantwoorde beleggingsbeleid blijft niet onopgemerkt. De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) heeft Zwitserleven al vijf keer op rij uitgeroepen tot de verzekeraar die het meest verantwoord belegt. Dat mag dus heel verantwoord heten. Verantwoord beleggen is voor ons niet iets wat je even doet. Het past bij wie we zijn. En daarom zijn we met die vijfde erkenning misschien nog wel blijer dan met de eerste.



Voor ons is het Zwitserleven Gevoel onlosmakelijk verbonden met een mooie wereld. Daar dragen wij graag aan bij: verantwoord ondernemen is dan ook breed verankerd in onze organisatie. Want we willen allemaal genoeg inkomen hebben om later van te leven. Maar wel in een wereld die op de pensioendatum nog mooi en de moeite waard is.

**Zwitserleven**

# Verantwoord beleggen.

## Hoe werkt het?

Onze impact met verantwoord beleggen is betekenisvol. Alle ingelegde premies bij elkaar opgeteld zorgen voor een indrukwekkende geldstroom waarmee wij impact hebben op de wereld. Zo maken we samen de wereld

mooier: onze deelnemers doordat zij hun premie aan Zwitserleven toe vertrouwen. En Zwitserleven, doordat wij een verantwoord beleggingsbeleid hanteren.

**Wij zijn ervan overtuigd dat maatschappelijk verantwoord beleggen op de lange duur meer rendement oplevert.**



## Vooruitstrevend beleggingsbeleid.

Zwitserleven wordt gezien als een vooruitstrevend merk op het gebied van verantwoord beleggen. Bijvoorbeeld door de duidelijke en voor iedereen beschikbare informatie over fondsen en producten. We zijn open over onze keuzes en de gevolgen daarvan. We kijken daarbij verder dan onze eigen organisatie en moedigen bedrijven waarin wij beleggen aan om maatschappelijk bewuste keuzes te maken. We zijn voort-

durend in gesprek met deze bedrijven en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Daarnaast kijken we natuurlijk ook naar onszelf en hoe wij als bedrijf het verschil kunnen maken. Zo hebben we als een van de eerste verzekeraars in Nederland de Principles for Sustainable Insurance van de Verenigde Naties ondertekend; principes die draaien om duurzaam verzekeren.

## Duurzame thema's als basis.

Duurzaamheid is een breed begrip waar op verschillende manieren invulling aan kan worden gegeven. Zwitserleven heeft daarom enkele thema's vastgesteld die belangrijk zijn als het vertrekpunt voor de investment beliefs van zowel Zwitserleven als haar vermogensbeheerder ACTIAM. Dit zijn klimaat, water en CO<sub>2</sub>. De besluiten over dit verantwoorde beleggingsbeleid worden op het hoogste niveau van de organisatie

genomen, namelijk door de directie. Minimaal drie keer per jaar staat het op de agenda. Voor ACTIAM zijn er concrete doelen opgesteld omtrent deze thema's, voor zowel het stemmen als het voeren van engagementgesprekken. Ook worden ze natuurlijk gebruikt als vertrekpunt voor de beleggingsfondsen en de 'eigen' beleggingen. Want dat willen we zo verantwoord en duurzaam mogelijk doen.

## Wat levert het op?

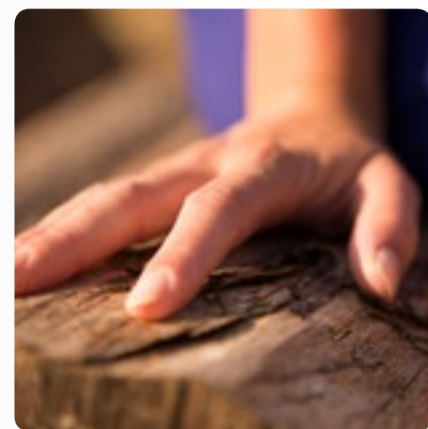
Het doel van ons beleggingsbeleid is om financieel en maatschappelijk rendement te behalen. Want wij zijn ervan overtuigd – en laten ook zien – dat deze twee heel goed samengaan.

### Financieel rendement.

Met het beleggingsvermogen koopt een werknemer op de pensioendatum zijn pensioenuitkeringen aan. Het is dus van belang dat de beleggingen een aantrekkelijk rendement opleveren. Wij zijn ervan overtuigd dat verantwoord beleggen op de lange termijn meer rendement oplevert. Op deze manier zorgen wij ervoor dat onze klanten later voldoende inkomen hebben om van te leven.

### Maatschappelijk rendement.

Met het vermogen dat we beheren voor onze klanten willen we een verschil maken. Daarom willen we oplossingen bieden voor maatschappelijke uitdagingen. Dit doen we door zoveel mogelijk te beleggen in verantwoorde bedrijven. Hiervoor hanteren we een strenge selectie: we sluiten bedrijven uit of gaan het gesprek met ze aan om ze te stimuleren om zich (nog) verantwoord te gedragen. Zo is er minder CO<sub>2</sub>



uitstoot dankzij ons beleggingsbeleid. Dit komt onder andere door het uitsluiten van kolenmijnbouwbedrijven. Maar ook de gesprekken werpen hun vruchten af. Samen met de Universiteit van Utrecht hebben we dit onderzocht. De bedrijven die we hebben aangespoord om iets aan hun CO<sub>2</sub>-uitstoot te doen, pakken dit ook daadwerkelijk op.

Ook over het onderwerp gezondheid is er goed nieuws: we hebben tabaksproducenten uitgesloten. Na de uitsluiting werd bekend dat de Amerikaanse toezichthouder alleen nog sigaretten met een niet-verslavend nicotinegehalte wilde toestaan. Dit zorgde voor een positief effect, want de koersen gingen hierdoor naar beneden.

## ACTIAM.

Onze beleggingen worden uitgevoerd door vermogensbeheerder ACTIAM. Zij beleggen op basis van onze eisen en wensen in verantwoorde fondsen met oog voor mens en milieu. Daarnaast oefenen zij ook invloed uit door bedrijven te stimuleren om meer verantwoord te worden. Dit doen zij door actief in gesprek te gaan met bedrijven en door bijvoorbeeld te stemmen tijdens aandeelhoudersvergaderingen. Deze betrokkenheid is tekenend voor de manier waarop Zwitserleven en vermogensbeheerder ACTIAM invloed willen uitoefenen. Invloed die het verschil maakt.

Onlangs ontving ACTIAM de prestigieuze International Climate Award.



## Erkenning.

Zwitserleven is koploper in de markt als het gaat om verantwoord beleggen. Erkenning daarvoor krijgen wij op nationaal en internationaal niveau. En daar zijn wij heel trots op. Maar het belangrijkste is dat steeds meer klanten dit aspect belangrijk vinden. Daarom kiezen steeds meer werkgevers bewust voor een pensioenregeling van Zwitserleven.

Hierdoor kunnen we weer meer pensioenpremie's verantwoord beleggen, waardoor onze impact op de wereld groter wordt.

# Klimaatverandering: een van de grootste uitdagingen.

Klimaatverandering is een uitdaging van vele komende decennia, de oplossing ligt in het heden. Als er nu gestart wordt met het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen, kan dat groot verschil maken voor de effecten op langere termijn.

In 2015 sloten wereldleiders op de klimaatop in Parijs een historisch akkoord. Niet alleen overheden maar ook bedrijven hebben zich sindsdien verbonden aan het halen van meetbare doelstellingen. Zo ook Zwitserleven en haar vermogensbeheerder ACTIAM, door onze

beleggingen in te zetten om klimaatverandering tegen te gaan. Om dit kracht bij te zetten ondertekenden we de Montréal Carbon Pledge en de Paris Pledge for Action. Het klimaatakkoord van Parijs is als richtlijn toegevoegd aan de Fundamentele Beleggingsbeginselen.

## Onze doelen en hoe we die gaan bereiken.

Zwitserleven heeft zich ten doel gesteld om met alle beleggingen in 2025 minimaal 25% minder, en in 2040 minimaal 40% minder CO<sub>2</sub> uit te stoten dan in 2010. Dit bereiken we niet door één middel, maar alleen door alle middelen die we als belegger hebben in te zetten. Dat betekent dat we niet simpelweg de meest CO<sub>2</sub>-intensieve bedrijven uit gaan sluiten van beleggingen. We willen juist bedrijven stimuleren om hun CO<sub>2</sub>-uitstoot te verlagen. Dat doen we door actief aandeelhouderschap. Dat betekent dat we gesprekken voeren met bedrijven en actief stemmen op hun aandeelhoudersvergaderingen.

### Doel.

In 2040 is de uitstoot van broeikasgassen van het totaal van onze beleggingen gedaald:

# -40%

#### Positieve selectie



We selecteren nog meer beleggingen die bijdragen aan het terugdringen van onze uitstoot. Bijvoorbeeld wind- en zonne-energie en waterbedrijven.

Specifieke criteria voor deze beleggingen en een doelstelling voor positieve selectie volgen nog.

#### ESG Integratie



Met ESG Integratie sturen we onze aandelen- en obligatieportefeuilles met een zo laag mogelijke uitstoot van broeikasgassen.

Hiervoor hebben we een model gemaakt dat ons hierbij helpt.

#### Active ownership



Tijdens gesprekken met bestuurders van bedrijven waarin wij beleggen dringen wij aan op het aanpakken van broeikasgassen.

Tijdens alle aandeelhoudersvergaderingen stemmen wij voor maatregelen die het opwarmen van de aarde tegengaan.

#### Uitsluitingen



Fossiele brandstoffen behoren steeds meer tot het verleden. Bedrijven die niet kunnen of willen bijdragen aan een duurzame energie-toekomst zullen we niet langer in portefeuille houden.

## CO<sub>2</sub>-voetafdruk van onze beleggingen.

De resultaten van alle acties worden al aardig zichtbaar. In 2017 berekenden we opnieuw de CO<sub>2</sub>-uitstoot van de fondsen. En wat blijkt? Alles bij elkaar is er al een flinke vermindering zichtbaar ten opzichte van toen we begonnen. Voor bijvoorbeeld het Zwitserleven Europees

Aandelenfonds was dat al bijna 14% minder dan in 2010! Resultaten om trots op te zijn. **Tip:** de vermindering van de CO<sub>2</sub>-uitstoot is ook uitgerekend in gereden kilometers met een personenauto. Zo maken we de besparing lekker concreet!

## Proofpoints: wat hebben we de afgelopen jaren al gedaan om klimaatverandering tegen te gaan?

- Uitsluitingen van kolenmijnbouw: alle bedrijven die meer dan 15% van hun omzet uit kolenmijnbouw halen, worden uitgesloten van beleggingen.
- Integratie van water en CO<sub>2</sub>-uitstoot in de beleggingen: bedrijven in sectoren die een grote impact hebben op het klimaat of veel water gebruiken, krijgen een lagere duurzaamheidsscore. Die duurzaamheidsscore wordt vervolgens gebruikt in het beleggingsproces. Bedrijven met een lage score hebben minder kans om geselecteerd te worden voor beleggingen.
- We voeren gesprekken met meer dan 50 bedrijven wereldwijd op het gebied van de energietransitie. We sporen deze bedrijven aan om over te schakelen naar hernieuwbare energie en bij te dragen aan het klimaatakkoord van Parijs.
- We hebben in 2017 drie aandeelhoudersresoluties mede ingediend bij olie- en mijnbouwbedrijven. Met deze resoluties vroegen we de bedrijven om transparant te zijn over hun lobbygedrag en de organisaties waarvan zij lid zijn. We willen voorkomen dat bedrijven lobbyen tegen ambitieus klimaatbeleid. Daarnaast dienden we bij twee financiële instellingen resoluties in over hun stemgedrag; we willen dat zij, bij de aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin ze beleggen, resoluties op het gebied van klimaatverandering steunen.

Fonds	Uitstoot van de portefeuille (in ton CO <sub>2</sub> -equivalent)	Uitstoot van de relevante benchmarks (In CO <sub>2</sub> -equivalent)	De absolute CO <sub>2</sub> -uitstoot staat gelijk aan zoveel gereden kilometers met een personenauto*
Zwitserleven Aandelenfonds	6.987	12.621	-19.648.439
Zwitserleven Credits	70.939	77.992	-24.597.680
Zwitserleven Europees Aandelenfonds	83.724	151.228	-235.419.331
Zwitserleven Geldmarktfonds	792	N.A	
Zwitserleven Governmentbond 10+	1.213	N.A	
Zwitserleven Horizonfonds 20+	37.951	40.688	-9.543.268
Zwitserleven Horizonfonds 2020-2024	3.725	3.991	-924.626
Zwitserleven Horizonfonds 2025-2029	15.377	16.487	-3.871.981
Zwitserleven Horizonfonds 2030-2034	24.840	26.631	-6.246.274
Zwitserleven Horizonfonds 2035-2039	11.627	12.466	-2.923.743
Zwitserleven HorizonRentefonds	3.861	4.214	-1.228.990
Zwitserleven Institutioneel Credits	16.919	18.917	-6.968.372
Zwitserleven Mixfonds	17.568	24.179	-23.053.747
Zwitserleven Obligatiefonds	7.786	8.765	-3.413.980
Zwitserleven Vastgoedfonds	671	669	7.632
Zwitserleven Wereldaandelen	163.306	174.753	-39.922.217
Zwitserleven Selectie Fonds	16.897	16.887	34.291
Zwitserleven Long Duration Fonds	1.854	N.A	
Zwitserleven Medium Duration Fonds	2.104	N.A	
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	1.172	N.A	

\* Op basis van de Greenhouse Gas Equivalencies Calculator van de Amerikaanse Environmental Protection Agency is gerekend met 1 ton CO<sub>2</sub> staat gelijk aan 2.174 Engelse mijl. Vervolgens is dit omgerekend naar kilometers. Door afrondingsverschillen kunnen de uitkomsten enigszins verschillen met andere berekeningen.

# Groene obligaties: wat en waarom?

## Waarom groene obligaties?

Om te kunnen waarborgen dat de wereld op de pensioendatum nog even mooi is als nu, investeren wij in groene obligaties. Deze obligaties, die ook wel 'green bonds' worden genoemd, leveren naast een financieel rendement ook een maatschappelijk rendement op.

## Wat is een groene obligatie?

Met groene obligaties is het mogelijk om alleen verantwoorde activiteiten te financieren en niet de rest van een bedrijf. Het is vooraf duidelijk waar de activiteiten aan moeten voldoen om gefinancierd te worden door de groene obligatie.

Het werkt zo:

bedrijven en overheden bundelen projecten en geven daar een obligatielening voor uit. Het geld dat ze ophalen, investeren ze in schone energie, schoon water, werkgelegenheid en andere groene of sociaal verantwoorde activiteiten.

Onze vermogensbeheerder ACTIAM is namens Zwitserleven zeer actief op de groene obligaties-markt. Zij voeren zelf onderzoek uit om te kijken of de groene obligaties voldoen aan onze criteria. Daarnaast spreken zij vaak op evenementen over groene obligaties en hoe deze kunnen bijdragen aan een duurzamere wereld.

## Zwitserleven investeert in een Frans windmolenpark.

Een goed voorbeeld van een groen obligatieproject dat Zwitserleven heeft gefinancierd, is het windmolenpark bij het Franse Perpignan. De elektriciteitsproducent haalde met de lening in totaal €1,4 miljard op. Dit geld is nu volledig besteed aan windmolenparken, zonnevelden en een biogas-project.

Wat bijzonder is aan het ontwerp van de windmolens in dit park, is dat ze vrijwel onzichtbaar zijn voor radarsystemen. Hierdoor veroorzaken ze geen storingen op de radarbeelden. Het project is dus niet alleen groen, maar ook vernieuwend en innovatief.



## Code Duurzaam Beleggen.

Sinds 1 januari 2012 geldt de 'Code Duurzaam Beleggen'. Met deze Code wil het Verbond van Verzekeraars duurzaam beleggen stimuleren bij verzekeraars. De Code laat ook zien hoe duurzaam verzekeraars nu al beleggen. Omdat we duurzaam beleggen belangrijk vinden, zorgen wij er natuurlijk voor dat we aan alle voorwaarden voldoen.

### De Code in het kort.

De Code is gebaseerd op enkele principes van de Verenigde Naties, zoals de United Nations Principles for Responsible Invest-

ment (UNPRI). Deze gaan onder andere over milieu-, sociale en regeringsaspecten. Bedrijven moeten deze aspecten betrekken in het beleid en de besluiten over beleggen – en dit ook laten zien. Daarnaast schrijft de Code ook de UN Global Compact voor. Dit zijn tien principes op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en anticorruptie. Als laatste is er een apart artikel opgenomen dat het beleggen in wapens verbiedt.

Niet alleen onderschrijven wij deze Code, we voldoen ook aan alle voorwaarden. Ook stimuleren wij onze vermogensbeheerder ACTIAM om verantwoord te beleggen.

## Rapportages.

We rapporteren over de uitvoering van ons verantwoorde beleggingsbeleid. We rapporteren echter niet over bedrijven waarmee we in gesprek zijn over een deelname door Zwitserleven. Dit is om de vertrouwelijkheid van de gesprekken te waarborgen. Na afloop van het traject geven we wél aan met welke bedrijven we hebben gesproken en wat de uitkomsten zijn.

De rapportages zijn na te lezen op [zwitserleven.nl](http://zwitserleven.nl)



## Watervoetafdruk.

Om voortgang ten opzichte van haar doelstelling te kunnen meten, heeft ACTIAM de watervoetafdruk van de eigen actieve beleggingsportefeuille berekend.

Dennis van der Putten, Hoofd Verantwoord Beleggen bij ACTIAM: "Voor ons is het meten van de watervoetafdruk van onze portefeuille de eerste stap om onze eigen invloed als belegger op een belangrijk probleem in de wereld inzichtelijk te maken. Die transparantie is een belangrijke eerste stap naar een eerlijke en verantwoorde waterverdeling wereldwijd. De voetafdruk meet nu nog het gebruik van schaars water door bedrijven waar we in beleggen. In de komende jaren zal ook watervervuiling onderdeel van de watervoetafdruk worden.

Uit de meting blijkt dat de waterafdrruk van de bedrijven waar ACTIAM momenteel in investeert al 2,5 keer lager ligt dan bij vergelijkbare fondsen. Dat is heel mooi en voor ons een bevestiging dat we in onze selectie en ons actief aandeelhouderschap de juiste keuzes maken. Om echter ook een verschil voor de wereld te kunnen maken, moet die voetafdruk naar nul."

## Pensioen Inzicht.

Met PensioenInzicht krijgt iedere Nederlander meer inzicht in zijn of haar pensioen. Niet alleen in het pensioen bij Zwitserleven, maar in alle pensioenen. Ook als deze bij andere verzekeraars of pensioenfondsen zijn opgebouwd. En de AOW.



Met PensioenInzicht tonen we het totale pensioen in een eenvoudige grafiek. Bruto én netto! Ga naar [zwitserleven.nl/PensioenInzicht](http://zwitserleven.nl/PensioenInzicht) en ervaar zelf de mogelijkheden.